

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมความเป็นครูตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานและแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมความเป็นครู
  - 1.1 ความหมายของพฤติกรรม
  - 1.2 ความสำคัญของพฤติกรรม
  - 1.3 เครื่องมือการวัดพฤติกรรม
2. บทบาทความเป็นครู
  - 2.1 ความหมายความเป็นครู
  - 2.2 ความสำคัญของความเป็นครู
  - 2.3 บทบาทและหน้าที่ของความเป็นครู
  - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครู
3. พฤติกรรมความเป็นครูตามความคิดเห็นของนักเรียน
  - 3.1 การจัดการเรียนรู้
  - 3.2 จิตวิทยา
  - 3.3 จริยธรรม
  - 3.4 มนุษยสัมพันธ์
  - 3.5 การใช้สื่อและเทคโนโลยี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

พฤติกรรมความเป็นครู

1. ความหมายของพฤติกรรม

สุรพล พยอมแย้ม (2545, หน้า 18) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำอันเกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่างๆ การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้ใช้กระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่ง และตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้สัมผัสและรับรู้

อรอุษา จันทรวีรุจ (2545, หน้า 21) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิตจะสังเกตได้ หรือสังเกตไม่ได้ก็ตาม ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก สำหรับพฤติกรรมภายใน หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติที่เกิดขึ้น รวมทั้งความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมภายนอก หมายถึง ปฏิบัติหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกเห็นได้ทั้ง ด้วยการพูด การกระทำ กิริยาท่าทางของบุคคล

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 768) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2547, หน้า 17) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยทางตรงหรือทางอ้อม บางลักษณะอาจสังเกตได้โดยไม่ใช้เครื่องมือช่วยหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย

พรรณราย ทวีพะประภา (2548, หน้า 1) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมาเป็นคำพูดหรือท่าทางซึ่งบ่งบอกความรู้สึกในจิตใจของบุคคลนั้น รวมถึงการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายของบุคคล

เคแกน, และซีแกล (Kagan, & Segal, 1992, p.5) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างมากมายที่เป็นการกระทำของร่างกายในแต่ละวัน

ซิมบาร์โด (Zimbardo, 1999, p.217) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ผลที่เกิดจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์เมื่อเกิดขึ้นจะสังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่น การกระทำทางกาย ได้แก่ การเดิน ยืน นอน และการกิน การกระทำทางวาจา ได้แก่ การพูด การสนทนา

เวด, และทาวฟริส (Wade, & Tavris, 1999, p.245) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของคนเรที่สังเกตได้

ซิมบาร์, โดและเกอร์ริก (Zimbardo, & Gerrig, 1999, p.3) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลเพื่อปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

ลาเฮย์ (Lahey, 2001, p.5) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่สามารถสังเกตได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำอันเกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก มีสติหรือไม่มีสติระลึก ชัดเจนหรือแอบแฝง และโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ

2. ความสำคัญของพฤติกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 21-22) กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง คือ จากการศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเองไปด้วย จากความเข้าใจตนเองก็นำไปสู่การยอมรับตนเอง และได้แนวทางปรับตนพัฒนาตน เลือกเส้นทางชีวิตที่เหมาะสมแก่ตน

2. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจผู้อื่น คือ ความรู้ด้านพฤติกรรมอันเป็นข้อสรุปจากคนส่วนใหญ่ ช่วยเป็นแนวทางเข้าใจบุคคลใกล้ชิดและผู้แวดล้อม ช่วยให้ยอมรับข้อดีข้อจำกัดของกันและกัน ช่วยให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ มีสัมพันธภาพที่ดี และช่วยการจัดวางตัวบุคคลได้เหมาะสมขึ้น

3. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยบรรเทาปัญหาสังคม คือเรื่องปัญหาสังคมอันมีปัจจัยหลายประการนั้น ปัจจัยของปัญหาสังคมที่สำคัญมากส่วนหนึ่งมาจากปัญหาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม อาจจะเป็นปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว ลักขโมยความเชื่อที่ผิด การลอกเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม ความรุนแรงของพฤติกรรมเชิงลบ ฯลฯ ซึ่งความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจะช่วยให้ได้แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดสภาพแวดล้อมที่ ส่งเสริมการปรับตัวของบุคคล เป็นต้น

4. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ จากความเข้าใจในอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรม ช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักเลือกรับปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาตนทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติภายในตน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางสู่การเสริมสร้างพัฒนาตนและบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมเฉพาะรายต่อไป

แอตคินสัน (Atkinson, 1993, p.3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมว่า การศึกษาเรื่องราวทางจิตวิทยาซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม เป็นการศึกษาเพื่อทำให้ชีวิตเป็นสุข หากบุคคลปราศจากความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาหรือพฤติกรรมแล้วก็อาจดำรงตนอย่างไม่สู้ราบรื่นนักในสังคมยุคนี้

อัลเบิร์ต (Albert, 1997, p.159) ได้ให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นองค์ประกอบภายในตัวมนุษย์และสิ่งแวดล้อมต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน ในลักษณะที่แต่ละองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ในบางครั้งสิ่งแวดล้อมอาจจะมีส่วนในการทำให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่าองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ส่วนในเวลาอื่นองค์ประกอบภายในตัวบุคคลก็อาจจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่าสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์เช่นนี้อยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน เป็นกระบวนการที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกันและทั้งคู่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ในขณะเดียวกันพฤติกรรมมนุษย์ก็มีอิทธิพลต่อทั้งสองสิ่งด้วยเหมือนกัน

ลาเฮย์ (Lahey, 2001, p.5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมไว้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อการอธิบายพฤติกรรม
2. เพื่อการเข้าใจพฤติกรรม
3. เพื่อการพยากรณ์พฤติกรรม
4. เพื่อการควบคุมพฤติกรรม

สรุปได้ว่า ความสำคัญของพฤติกรรมประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการกำหนดเป้าหมายของตนเอง
2. เพื่อการดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง ในการควบคุมพฤติกรรมให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. ช่วยบรรเทาปัญหาสังคม

3. เครื่องมือการวัดพฤติกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 22) กล่าวว่า การวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย หรือการวัดด้านการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การทดสอบข้อเขียน
2. การให้ระบุหรือจำแนก
3. การใช้สถานการณ์จำลอง
4. ตัวอย่างสถานการณ์จริง โดยเครื่องมือที่ใช้วัด ได้แก่ แบบทดสอบ มาตรฐาน

ประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการ และแบบสังเกต

เฉลิมพล ต้นสกุล (2547, หน้า 18) กล่าวว่า วิธีการวัดพฤติกรรม ประกอบด้วย 2 ประการ ดังนี้

1. การสังเกต (observation) มักใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอาจเป็นแบบที่ผู้สังเกตมีหรือไม่มีส่วนร่วม กับสถานการณ์ที่ศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลอาจรู้หรือไม่รู้ตัว อาจบันทึกเป็นภาพเคลื่อนไหวของผู้ให้ข้อมูลแล้วนำตุ๊กตาก็เป็นการสังเกตรูปแบบ หนึ่งในการศึกษาเชิงปริมาณมักมีแบบบันทึกข้อมูล (เช่น checklist ว่า ทำ/ไม่ทำ มี/ไม่) โดยทั่วไป มักใช้ร่วมกับวิธี/ข้อมูลชุดอื่นๆ เช่น สังเกตว่า แปรงฟันตามขวาง สามารถนำไปใช้ประกอบหรืออธิบาย สภาวะเหงือกหรือคอฟันสึกได้ (แม้ว่า แปรงถูกวิธี ก็อาจมีคอฟันสึกได้ หากเติมแปรงฟันตามขวางแล้วเพิ่งเปลี่ยนมาแปรงถูกวิธี เมื่อไม่นานมานี้) ข้อพึงระวังคือ หากผู้ให้ข้อมูลรู้ตัวแล้วฝืนทำหรือไม่ทำพฤติกรรมบางอย่าง ข้อมูลที่ได้ก็ไม่ใช่เป็นไปตามธรรมชาติ เกิด information bias หรือ Hawthorne effect ได้ (ควรอ่านเรื่อง Bias เพิ่มเติม)

2. การสัมภาษณ์หรือสอบถามโดยตรง เครื่องมือของวิธีนี้ มักเป็นแบบสัมภาษณ์/สอบถาม มีข้อคำถามจำนวนหนึ่ง สำหรับพฤติกรรมที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอนควรชวยถามแต่ละขั้นตอนเพื่อไม่ให้ตีความคลุมเครือ พฤติกรรมที่มีข้อจำกัดในการบรรยายให้เห็นภาพชัดเจน อาจให้ผู้ตอบแสดงหรือกระทำให้ดู จะได้ข้อมูลที่ตรง/ถูกต้อง/น่าเชื่อถือกว่าเช่น อยากรู้

ทราบวิธีการแปร่งฟัน ก็ให้แปร่งให้ดูแล้วผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูล อาจมีผู้ทักท้วงว่า ถ้าผู้ตอบทราบวิธีแปร่งฟันที่ถูกวิธีอาจบรรจงแปร่งทั้งที่ในชีวิตจริงไม่ได้ แปร่งแบบนั้น (เพื่อไม่ให้เสียภาพลักษณ์ของตัวเองหรือเพื่อเอาใจผู้วิจัย) เท่ากับว่ามีโอกาสเกิด information bias แต่การอธิบายวิธีการเป็นตัวหนังสือแล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบ ก็เกิด bias ลักษณะนี้ได้เช่นกัน

วันชัย มีชาติ (2548, หน้า 23-27) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเป็นการกระทำ ดังนั้นการวัดพฤติกรรมการกระทำได้ด้วยการสังเกตการแสดงออกของบุคคลที่สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างชัดเจน และเป็นปรนัย เช่น พุด เต็น ความขยัน ความรับผิดชอบ เป็นต้น การแสดงพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความต้องการ และแรงจูงใจ บางครั้งบุคคลก็รู้ว่าตัวเองต้องการอะไร ได้รับแรงจูงใจอะไรจึงแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แต่บางครั้งบุคคลก็ไม่วางใจตัวเองว่าต้องการอะไร ได้รับแรงจูงใจอะไรจึงแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แต่บางครั้งบุคคลก็ไม่วางใจตัวเองว่ามีความเหตุใดให้ตนแสดงพฤติกรรมเช่นนี้ เป็นการกระทำที่อยู่นอกเหนือความรู้สึก และสติสัมปชัญญะ

สรุปได้ว่า เครื่องมือวัดพฤติกรรมประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1. การสังเกตการแสดงออกของบุคคล
2. การสัมภาษณ์หรือสอบถาม
3. การทดสอบข้อเขียน
4. การให้ระบุหรือจำแนก
5. การใช้สถานการณ์จำลอง
6. ตัวอย่างสถานการณ์จริง

ความเป็นครู

1. ความหมายของความเป็นครู

พระเทพวิสุทธิเมธี (2546, หน้า 61) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง ผู้ควรเคารพ หรือมีความหนักที่เป็นหนักเหนือศิระจะเป็นเจ้าเหนืออยู่เหนือศิระคนทุกคนแต่เดิยวันนี้ได้กลายมาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่ง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 225) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 3) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 12) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง ผู้นำทางศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง ผู้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นมีสิทธิหน้าที่แห่งกฎหมาย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

กูด (Good, 1973, p.586) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง บุคคลที่ทางราชการจ้างไว้เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน

คลอเลย์ (Crawley, 1996, pp.400-401) กล่าวว่า ความเป็นครู หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ในการอบรม สั่งสอน

สรุปได้ว่า ความเป็นครู หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เกิดความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีน่าประโยชน์ให้แก่สังคมได้ในอนาคต ทำให้ศิษย์เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาความก้าวหน้าได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

2. ความสำคัญของความเป็นครู

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2544, หน้า 12) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครู 5 ประการ ดังนี้

1. ครูต้องเน้นคุณธรรม ครูต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งทางด้านศีลธรรม จรรยาบรรณ และวัฒนธรรม รวมทั้งสำนึก รับผิดชอบในหน้าที่และในฐานะพลเมืองที่ดีของชาติต่อไปข้างหน้า

2. ครูต้องประพฤติตัวให้เป็นที่รักเคารพของนักเรียน ครูต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำ ชำนาญทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอน อีกทั้งยังต้องมีความรักความเมตตา กรุณา ความสุภาพ อ่อนโยนต่อศิษย์

3. ครูต้องอดทนเสียสละและเมตตา ครูต้องมีความอดทน มีความโอบอ้อมอารี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ โดยไม่ย่อท้อต่อการถูกตำ พูดยาเสียดสี และความกระด้างกระเดื่องของเด็ก

4. ครูไม่ควรยุบยศศักดิ์ ความร่ำรวย และผลตอบแทนเป็นยศถาบรรดาศักดิ์มากเกินไป ความร่ำรวยหรือผลประโยชน์ทางวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จีรังยั่งยืนในสังคมในปัจจุบัน

5. ครูต้องยึดมั่นในความดี ครูต้องมีความสุจริต ความเมตตา กรุณา เห็นใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่นเสมอโดยเสมอหน้า

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545, หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า ความเป็นครูเป็นผู้ที่มีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง
2. มีความขยันขันแข็ง
3. มีความเสียสละ
4. เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มัทธนา คังชะกฤษณ์ (2546, หน้า 16) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาในการกล่อมเกลอบรมสั่งสอนศิษย์อย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการแต่ละวัยยิ่งกว่านั้นในกระบวนการสอนและการอบรม ครูจึงต้องปรับบทบาทจากการสอนเนื้อหาวิชาดังเช่นที่ทำกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบันไปสู่การสอนวิธีหาความรู้โดยครูต้องให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทั้งเป็นผู้กระตุ้นและจุดประกายแห่งความใฝ่รู้ให้แก่ศิษย์เพราะสังคมไทยนับวันจะเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้นเร็วทุกวินาที ในขณะที่ความรู้เดิมบางอย่างก็ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้นครูจึงไม่สามารถให้เนื้อหาความรู้ที่ศิษย์จะนำมาใช้ได้ตลอดเวลา หากแต่ศิษย์ยังมีความสามารถในการเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเอง จึงก้าวตามทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและที่สำคัญสามารถช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้

พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2548, หน้า 107) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของความเป็นครูไว้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันทรงพลังยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้การศึกษาดำเนินไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เพราะครู คือ ผู้กำหนดยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งที่จะพัฒนาพลังแห่งความดีให้โยงใยเข้าหากัน เป็นภูมิพลหรือพลังของแผ่นดิน เพื่อแก้ปัญหาทุกชนิดและเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน อันจะส่งผลให้เกิดความร่มเย็นและสันติสุขขึ้นในสังคม ดังนั้น ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาของชาติ

ประไพ สิทธิเลิศ (2551, หน้า 17) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า ในอดีตผู้ที่จะเรียนครูต้องเป็นคนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ ประพฤติตนเป็นคนดี มีคุณธรรมและมีจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนทั่วไป คนที่สอบได้อันดับ 1 มักจะเลือกประกอบอาชีพครู เพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ได้รับการเชิดชูจากทุกคนสังคมว่าเป็นปูชนียบุคคล ภาพพจน์ของครูที่ปรากฏต่อบุคคลทั่วไป คือ เป็นผู้มีความรู้และความรู้อย่างกว้างขวางโดยแท้จริง เป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นผู้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กและชุมชน ซึ่งนอกจากการเป็นหัวกะทิของสังคมแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ดึงดูดที่สุด เป็นตัวอย่างอันงดงามทางจริยธรรมของสังคมไทยด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 75-89) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า ครูนั้นเป็นผู้ที่มีเกียรติ ซึ่งได้รวบรวมพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับครูไว้ดังนี้ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่พฤหัสบดี เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ความว่า “ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าในบุพการี รองจากบิดามารดาไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์อำนาจเพียงใด ก็ยังเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ไม่ลืมหูลืมตา เพราะถือว่าครูเป็นผู้ปลูกฝังทั้งความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้บ่มเร้าให้เป็นคนดีมีประโยชน์”

อัลเทอร์ (Alter, 1993, p.20) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า ครูเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและส่วนตัวของนักเรียนมากขึ้น เนื่องจากความเข้มแข็งของครอบครัวลดลง

ไวน์, และโรช (White, & Roesch, 1993, pp.65-66) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นครูว่า ครูเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในหลักการและมีความประพฤติดี

จากความสำคัญของความเป็นครูนั้น สรุปได้ว่า ความเป็นครูเป็นอาชีพที่สำคัญดังนี้

1. ให้การศึกษาเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการ และประสบการณ์
2. เป็นผู้ที่มีความเสียสละ ดูแลเอาใจ
3. ส่งสอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญาอันเป็นหนทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง
4. นำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

3. บทบาทหน้าที่ของความเป็นครู

ทิสนา แคมมณี (2545, หน้า 23-25) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูว่า ครูมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญและมีขั้นตอนในการทำงาน 3 ประการ ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะศึกษาให้เข้าใจ ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย วางแผนการสอน จัดเตรียม สื่อ วัสดุการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ ข้อมูลที่จำเป็นแหล่งความรู้ สถานศึกษา เครื่องมือประเมินผล ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้พร้อมและเพียงพอต่อความต้องการ

2. การสอน มีขั้นตอน ดังนี้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจ เข้าร่วมกิจกรรม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานที่เป็นจริง

3. การประเมินผล มีขั้นตอน ดังนี้ เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลการสอนของผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

จรรยา จิยโชค (2548, หน้า 3) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ว่า ครูต้องเตรียมการสอนโดยจัดทำบันทึกการสอน สอนซ่อมเสริมตรวจสอบจุดประสงค์ วัดผล ประเมินผล สอนตามบันทึกการสอน แผนการจัดการเรียนรู้โดยสอนเต็มเวลา เต็มหลักสูตรและเต็มความสามารถ สอนซ่อมเสริมตามตารางสอนซ่อมเสริมและบันทึกการสอนซ่อมเสริม ติดตามให้นักเรียนมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ปฏิบัติงานตามแผนโครงการที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ นิเทศและให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อนครูเกี่ยวกับปัญหาทางด้านการเรียนการสอน รายงานผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามระยะเวลาที่กำหนด ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับของทางราชการและข้อตกลงของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 7) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีสาระสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ดำเนินการวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย เหมาะสมและเน้นการประเมินตามสภาพจริง
4. ดำเนินการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน
5. ส่งเสริมการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
6. ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ กระตือรือร้น และแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต
7. พัฒนาตนเองให้มีความพร้อมตามมาตรฐานวิชาชีพ

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูว่า ถ้าเปรียบเทียบกับคำว่า ครูในภาษาอังกฤษ teacher แต่ละตัวอักษร ดังนี้ ผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ (Teacher,T) ผู้ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม (Ethics,E) ผู้มีหลักวิชา ถ่ายทอดวิชาการ และเป็นนักวิชาการ (Academic,A) ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม (Culture,C) ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลทั่วไป (Human relation,H) ผู้วัดและประเมินผล (Evaluation,E) ผู้ค้นคว้าวิจัยและนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (Research,R) และผู้ให้บริการแก่นักเรียน (Service,S)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 (2557, หน้า 8-10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ต้องจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
2. จัดกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
3. มีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อการเรียนรู้
4. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

วิลเลียม (William, 1981, pp.9-35) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ครูในฐานะผู้จัดการ ในการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ (the teacher as manager of environment) ได้แก่ การที่ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียน และวางแผนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพบจุดหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ในฐานะผู้จัดการที่ต้องดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยการเรียน และการวางแผนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ต้องการ ครูต้องประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ของการเรียน การสอนดังนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการและการสอน ผลงานวิจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติ การกิจของครู กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการตั้งและทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับการเรียน การสอน และ วางแผนบริหารชั้นเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอน ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนนี้จะช่วยให้ครูสามารถประเมินการทำงานของตนในแต่ละขั้นตอนได้อย่าง ต่อเนื่องมีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะเปลี่ยนให้เหมาะสมได้

2. ครูในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก เพื่อการพัฒนาของแต่ละบุคคล (the teacher as a facilitator of individual development) ได้แก่ การที่ครูได้ช่วยให้นักเรียนแต่ละ คนเรียนรู้ตามที่ต้องการ มีนักเรียนคนใดเลยที่จะเหมือนกัน ครูต้องรู้ถึงความแตกต่าง ทั้ง ทางด้านร่างกาย สังคม และสติปัญญาวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่ง จำเป็นที่ครูต้องใช้ประสบการณ์และทักษะความเชี่ยวชาญในการช่วยให้นักเรียนได้รู้ตามความ ต้องการของแต่ละบุคคลครูต้องสามารถสังเกต ประเมิน และจัดโปรแกรมการเรียนให้ตอบสนอง ต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันพฤติกรรมการเรียนรู้ ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้ไปให้ ถึงศักยภาพสูง อดทนกับผู้เรียนที่ไม่เฉลียวฉลาด และไม่สามารถทำอะไรได้เหมือนกับผู้เรียน คนอื่น และต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ หรือที่ปรึกษาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ พิเศษที่แตกต่างกันไปของผู้เรียนทุกคนได้

3. ครูในฐานะตัวกลาง ของการมีมนุษยสัมพันธ์ (the teacher as a mediator of human radiations) ผู้เรียนแต่ละคน และระหว่างกลุ่มผู้เรียนบทบาทใหญ่อีกประการหนึ่งของ ครูในการจัดการเรียนการสอนก็คือ การเป็นตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยดูจากการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือลดความขัดแย้งทั้งในระดับผู้เรียนแต่ละคน และระดับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ครูต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความอบอุ่น การยอมรับนับถือ

โวลรี่ (Wolery, 1991, p.20) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ครูต้องมีความเข้าใจต่อพัฒนาการของนักเรียนที่เกี่ยวข้องด้านสติปัญญา ความสามารถ ความจำกัด เพื่อครูจะได้วางแผนจัดกิจกรรม
2. ครูต้องรู้เนื้อหาวิชาที่สอน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของนักเรียน เพราะ นักเรียนแต่ละวัยมีการพัฒนาการที่แตกต่างกัน
3. ครูต้องรู้เหตุปัจจัยของปัญหาอุปสรรค และความเกี่ยวข้องการสอนด้านต่าง ๆ

4. ครูต้องรู้หลักการเรียนรู้ และขบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนตอบสนองต่อการเรียนรู้สูงสุด

5. ครูต้องเป็นผู้สามารถวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคนของครู ต้องทำการวัดและประเมินผลด้วยความรอบคอบ และสามารถนำผลการเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้

บิลล์ (Bill, 1995, p.286) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของความเป็นครูที่จะทำให้การเรียนการสอนมีความสุขสนุกสนานมากขึ้น ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. ทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ
2. ให้ความสนิทสนมเป็นเพื่อนกับผู้เรียน
3. เป็นทางออกที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก
4. เป็นสะพานการสื่อสารที่คอยเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับโลก

แฮวิงเฮิสต์, และเลวิน (Havinghuerst, & Levine, 2001, p.718) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ 2 ด้าน คือ

1. บทบาทของครูในชุมชน มีหลายบทบาท เช่น
  - 1.1 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนักปฏิรูปสังคม
  - 1.2 ผู้ริเริ่มบุกเบิกความคิด
  - 1.3 ผู้ดูแลรักษาวัฒนธรรม
  - 1.5 ผู้ควรแก่การยกย่อง
  - 1.5 ผู้ให้บริการสาธารณะ
2. บทบาทของครูในโรงเรียน มีหลายบทบาท เช่น
  - 2.1 ผู้อบรมเลี้ยงดูหรือสร้างสังคมประภคิต (socialization agent)
  - 2.2 ผู้เป็นตัวกลางหรือผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้
  - 2.3 ผู้รักษาวินัย
  - 2.4 ผู้เป็นเสมือนพ่อแม่
  - 2.5 ผู้ตัดสินหรือรักษากติกา
  - 2.6 ผู้เป็นที่พึ่งของเด็ก

บาร์ (Barr, 2003, p.187) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของความเป็นครูไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกสอน
2. บทบาทในการเป็นเพื่อนและผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
3. บทบาทในการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนโรงเรียน
4. บทบาทในการเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ

สรุปได้ว่า ครูควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะศึกษาให้เข้าใจ
2. ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
3. วางแผนการสอน
4. จัดเตรียม สื่อ วัสดุการเรียนการสอน
5. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
6. กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้การประเมินผล

4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครู

ดิเรก พรสีมา (2545, หน้า 18-19) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูมี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย

1.1 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และพร้อมที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ

1.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย และอุปนิสัย ตลอดจนมีความเป็นประชาธิปไตย

1.3 ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.4 มีความเมตตาแก่ศิษย์และเห็นคุณค่าของศิษย์

1.5 มีสุขภาพสมบูรณ์

1.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการและสามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1.7 มีความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน และสามารถเป็นผู้นำชุมชนได้

1.8 สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ภาษา และการวิจัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง

1.9 สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นครูแบบใหม่ในระบบสากล เน้นความหลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและมีความรู้วิทยาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น

2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย

2.1 มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีในศาสตร์ความรู้มาสู่การปฏิบัติได้ ทั้งการปฏิบัติในระดับสากลและในระดับท้องถิ่น

2.2 มีความรู้ด้านวินัย วิทยาการคอมพิวเตอร์ และภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้

2.3 มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดและประเมินผลและสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 รู้ข้อมูลข่าวสารรอบตัว และเรื่องราวในท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์วิจารณ์ได้

3. ด้านการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย

3.1 สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือใช้ในการเรียนรู้ต่อไป

3.2 สามารถอบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนมีศีลธรรม สุชนนิสัยและอุปนิสัยรวมทั้งรักในประชาธิปไตยเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

3.3 สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใฝ่รู้ ตลอดจนสามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้ดี เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอและสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.4 สามารถให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล และมีวิจรรณญาณที่จะวิเคราะห์และเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้

3.5 พัฒนาผู้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชุมชน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้

ทิศนา แคมมณี (2545, หน้า 23-25) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูมี 10 ประการ ดังนี้

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น

3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เกิดผลดีด้วยความ เอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้

4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู

5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและ ระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดเบือนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอม ให้นำ ผลงานทางวิชาการของตนเองไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ

7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็น ผลงานของตน และไม่ทำการเบียดบังการใช้แรงงาน หรือการนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน

8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

9. สุภาพเรียบร้อยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์รักษาความลับของ ศิษย์ ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา

10. รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545, หน้า 7-8) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูมี 14 ประการ ดังนี้

1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจังด้วยความรัก และรับผิดชอบ

2. มีความขยันขันแข็ง

3. มีความเสียสละ

4. เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

5. อุทิศเวลาให้แก่นักเรียน

6. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย

7. มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริง มีอารมณ์ขัน มีธยาศัยดี มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความรักศิษย์ ห่วงใยเอาใจใส่ต่อศิษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง

8. มีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์สุจริต

9. มีจิตใจโอบอ้อมอารี ประกอบแต่กรรมดี วางตนอยู่ในศีลธรรมเป็นคนที่ไม่เฉลียวฉลาด เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม

10. เป็นคนไม่ถือตัว มีความมักน้อย มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง มีความกล้าหาญ

11. มีความคิดกว้างไกล มีความสุขุมรอบขอบ มีความกตัญญู มีความยุติธรรมแก่ทุกคน

12. ทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความมัธยัสถ์ เป็นคนตรงต่อเวลา

13. ให้เกียรติยกย่องคนอื่น มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความเลื่อมใสในศาสนาอย่างจริงจัง

14. ความเป็นผู้นำ มีขันติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีระเบียบวินัย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2546, หน้า 7) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน

2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู

3. ครูใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ

4. ครูตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด

6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
8. ครูควรรู้จักมีเกียรติและพยายามสร้างฐานะของตนเอง
9. ครูควรวีติมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

พระราชวรมุณี (2541, หน้า 32) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูมี 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือกัลยาณมิตร ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้

- 1.1 ปิโย หมายถึง เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เพราะครูทำตนให้เป็นที่รักของศิษย์
- 1.2 ครุ หมายถึง เป็นที่เคารพเพราะมีความหนักแน่น น่าเคารพ ย่าเเกรง
- 1.3 ภาสนิโย หมายถึง เป็นที่สรรเสริญเพราะฝึกฝนอบรมตนให้เจริญด้วยความรู้และเชี่ยวชาญ
- 1.4 วัตตา หมายถึง มีความเพียรพร่ำสอน พร่ำเตือนศิษย์
- 1.5 วจนักษโม หมายถึง เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำแม้จะถูกกระทบกระทั่งเสียดสีลองภูมิ
- 1.6 คัมภีรังกถังกตา หมายถึง เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้ง สอนให้เข้าใจได้แจ่มแจ้งและลุ่มลึก

1.7 โนจัญฐาเน นิโยชเย หมายถึง ฟังนำไปในฐานะที่ดี ในตำแหน่งที่ดี ไม่ชักชวนในฐานะอันไม่ควร ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย

2. ตั้งใจประสิทธิ์ประสาทความรู้ โดยเรียกว่า ธรรมเทศกธรรม ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

- 2.1 อนุบุพพิกธา หมายถึง สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ แสดงหลักธรรมตามเนื้อหาหรือลำดับความยากง่าย มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่อง
- 2.2 ปரியายทสสาวี หมายถึง จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล ยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ
- 2.3 อนุทยาตา หมายถึง ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดีมุ่งจะให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งสอน
- 2.4 อนามิสันดร หมายถึง ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิสสินหรือผลประโยชน์ตอบแทน
- 2.5 อนุปัจหัจจ์ หมายถึง วางจิตตนไม่กระทบและผู้อื่น สอนตามหลักตามเนื้อหาไม่ยกตนไม่เสียดสีผู้อื่น

3. มีลีลาครุครบทั้ง 4 ประการ ดังนี้

- แจ่มแจ้ง
- ปฏิบัติ
- 3.1 สันตักขา หมายถึง ชี้ให้ชัดจะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจ
- 3.2 สามทพทา หมายถึง ชวนให้ปฏิบัติ การจูงใจให้เกิดสามทาน คือรับเอาไป
- 3.3 สมุตเตชนา หมายถึง เร้าให้กล้าปลุกใจให้คึกคักเกิดความกระตือรือร้น
- 3.4 สัมปทังสนา หมายถึง ทำบรรยากาศให้สนุกสดชื่นให้ผู้ฟังมีความหวังมองเห็นทางสำเร็จ

4. มีหลักตรวจสอบถาม ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

- 4.1 สอนด้วยความรู้จักจริง
- 4.2 สอนอย่างมีเหตุผลให้คนฟังพิจารณาเข้าใจด้วยปัญญา
- 4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จตามความมุ่งหมาย

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

- 5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
- 5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- 5.3 สอนให้ศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
- 5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถ
- 5.5 สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกให้ใช้ชีวิตาเลียงชีพ

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 228) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมความเป็นครู ประกอบด้วย 8 ประการ ดังนี้

1. รู้ดี
2. สอนดี
3. มีวิสัยทัศน์
4. เจนจัดการฝึกฝนศิษย์
5. ดวงจิตใฝ่คุณธรรม
6. งามเลิศล้ำด้วยจรรยา
7. มีศรัทธาความเป็นครู
8. ดำรงอยู่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา

เฮสซอง, และโทมัส (Hessong, & Thomas, 1987, pp.452-457) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมความเป็นครูมี 7 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาการ ต่าง ๆ ซึ่ง ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาที่สอน ตลอดจนวิชาอื่น ๆ ตามสมควร

2. เป็นผู้มีอารมณ์ขัน คือ เป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกอารมณ์ขันหรือทำให้การสอนสนุกสนาน

3. เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานให้ถึงขีดสุด เป็นผู้ที่ยินดีในภารกิจทางการสอน จะไม่ว่าการสอนเป็นภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้นแต่จะยินดีเมื่อได้สอนนอกเวลาให้กับงานที่ทำอย่างเต็มที่

4. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือว่าไว้วางใจ และมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู

5. เป็นผู้มีความชัดเจนสามารถทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชัดเจนโปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทางราชการ

6. เป็นคนเปิดเผย คือ เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับเจ้าเล่ห์ไม่หน้าไหว้หลังหลอก เต็มใจให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจการกระทำของตนเสมอ

7. เป็นผู้มีความอดทนเป็นผู้มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง สำหรับครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้มากเป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะอดทนในเรื่องอื่น ๆ แล้วยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมของลูกศิษย์อีกด้วย

สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูประกอบด้วย

1. ครูมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ขยันขันแข็ง
4. เสียสละ
5. เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
6. อุทิศเวลาให้แก่นักเรียน
7. กิริยามารยาทเรียบร้อย
8. อารมณ์แจ่มใสร่าเริง
9. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่นมีความรักศิษย์
11. เอาใจใส่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์
12. มีความเมตตากรุณา
13. มีความซื่อสัตย์สุจริต
14. มีจิตใจโอบอ้อมอารี
15. มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน
16. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชัดเจนโปร่งใสถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทางราชการ

พฤติกรรมความเป็นครูตามความคิดเห็นของนักเรียน

1. การจัดการเรียนรู้

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 97-99) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำปัญหาที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ส่วนสำคัญที่แสดงความสามารถของครูในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะของครู แผนการจัดการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทนักเรียน สื่อในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 27) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การตรวจสอบและทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ภารกิจและเป้าหมายยุทธศาสตร์ในการพัฒนา รวมถึงความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34-35) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริม หรือปรับปรุง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

เกษม วัฒนชัย (2546, หน้า 12-15) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การรับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ศรัทธา เจตคติ ค่านิยม ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และการครองตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกรู้จักคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดกับผู้เรียน และโดยผู้เรียนเท่านั้น

ฮู, และดันแคน (Hough, & Duncan, 1970, p.144) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก

กู๊ด (Good, 1973, p.588) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

ฮิลการ์ด, และเบอเวอร์ (Hilgard, & Bower, 1981, p.12) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ

ฮิลล์ (Hills, 1982, p.266) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการให้การศึกษากับผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

มอร์ (Moore, 1992, p.4) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่ยุบายช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาดนในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการให้การศีกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเกิดจากหลักและเหตุผล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกรู้จักคิด และพฤติกรรมของผูเรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู

พิทักษ์ พรหมกุล (2542, หน้า 34) กล่าวว่า การจัดการเรียนรูเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารการศีกษาหรือบริหารโรงเรียน เพราะในปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้น ในการจัดการศีกษาก็เช่นเดียวกัน หลักสูตร เนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางด้านการศีกษาก็เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ทันกับวิทยาการที่ก้าวหน้า สถานศีกษาใดที่ตั้งขึ้นมาแล้วไม่ค่อยปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนเลย โรงเรียนหรือสถานศีกษาแห่งนั้นย่อมล้าหลังเพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

อรทัย มูลคำ, และสุวิทย์ มูลคำ (2544, หน้า 11) กล่าวว่า การเรียนรูของผูเรียนจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรูเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะการจัดการเรียนรูเป็นการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ให้แก่ผูเรียนโดยคำนึงถึงองค์ประกอบคล้ายกัน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลักษณะของกิจกรรม วัยของผูเรียน เทคนิค บรรยากาศ สื่อ แหล่งเรียนรู สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ผูเรียนเกิดการเรียนรูที่สมบูรณ์ และถือว่าการจัดการเรียนรูเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผูเรียนปฏิบัติมากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่จะต้องใชทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นอย่างดี จึงจะก่อให้เกิดการเรียนรูที่มีความหมายต่อผูเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาผูเรียน และผลการเรียนรูจะต้องเป็นเชื้อหรือชนวนที่ทำให้ผูเรียนใฝ่รู ใฝ่เรียน ศีกษาหาความรู้ตลอดชีวิต หรือเรียกว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรูนั่นเอง

ทีศนา เขมมณี (2545, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดการเรียนรูเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำได้สำเร็จเมื่อผูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู ได้แก่ ครู และผูเรียน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู

สำนักงานคณะกรรมการการศีกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 10) กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศีกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศีกษาไว้ว่า การจัดการศีกษาต้องยึดหลักว่า ผูเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรูและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผูเรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศีกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนผูเรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู และให้ข้อมูลที่ถูกตองแก่ผูเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรคความรู้ของตน การ

จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตน เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่นสามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ฮิลล์ (Hills, 1982, p.266) กล่าวว่า การเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน 5 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
  2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญใน เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
  3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
  4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
  5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้
- สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้มีความสำคัญดังนี้

1. โดยการทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตามความสามารถของตนเองทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ

2. ได้เรียนรู้สถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิต ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรวิเคราะห์และเลือกใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด

3. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

1.3 พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

ทองคุณ หงส์พันธ์ (2546, หน้า 12) กล่าวถึงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยกล่าวไว้เป็นบัญญัติ 20 ประการ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรให้กระจ่าง
2. วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดี
3. มีกิจกรรม/ทำอุปกรณ์
4. สอนจากง่ายไปหายาก
5. วิธีสอนหลากหลายมากชนิด
6. สอนให้คิดมากกว่าจำ

7. สอนให้ทำมากกว่าท่อง
8. แคล้วคล่องเรื่องสื่อสาร
9. ต้องชำนาญการจูงใจ
10. อย่าลืมนำจิตวิทยา
11. ต้องพัฒนาอารมณ์ขัน
12. ต้องผูกพันห่วงหาศิษย์
13. ฝึตามติดพฤติกรรม
14. อย่าทำตัวเป็นทรราช
15. สร้างบรรยากาศไม่น่ากลัว
16. ประพฤติตัวตามที่สอน
17. อย่าตัดรอนกำลังใจ
18. ใช้เทคนิคการประเมิน
19. ผู้เรียนเพลินมีความสุข
20. ผู้สอนสนุกกับการเรียน

นวลจิตต์ ชาวเกียรติพงศ์, เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า, และชัชเจน ไทยแท้ (2545, หน้า 15) กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ไว้ 16 ประการ ดังนี้

1. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
2. การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย
5. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
6. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากรู้
7. การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนติดการเรียนรู้
8. สร้างบรรยากาศ หรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
9. การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้
10. การมีจุดมุ่งหมายของการสอน
11. ความเข้าใจผู้เรียน
12. ภูมิหลังของผู้เรียน
13. การไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น
14. การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านการจัดกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระ เทคนิค วิธีการ
15. การสอนสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป
16. การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

ประเวศ วะสี (2545, หน้า 79) กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ว่าควรมีจุดประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. เรียนรู้เพื่อตนเอง
2. เรียนรู้เพื่อรู้สิ่งนอกตัวที่สัมพันธ์กับตัวเองทั้งที่ใกล้และไกล
3. เรียนรู้เพื่อรู้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งนอกตัวและสามารถจัดการความสัมพันธ์ให้เกื้อกูลกัน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 13-14) กล่าวว่า พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สารการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนมีปัญญาและคนมีความสุข

กมลทิพย์ ใจเที่ยง (2546, หน้า 51) กล่าวว่า พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ครูสามารถเลือกสรรวิธีการให้ผู้เรียนบรรลุผลของการเรียนรู้ที่กำหนดได้ดีที่สุด ทั้งนี้ครูต้องเข้าใจและศึกษาความต้องการและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน เพื่อสามารถกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและต้องสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับการพัฒนาในทุกด้านของผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า, 6) กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
3. การที่ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

5. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 14) กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ การจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนครอบคลุม

อย่างรอบด้าน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียน

สுகนธ์ เครือหน้าคำ (2548, หน้า 71-72) กล่าวถึงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น การใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ถือเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับครู ครูที่ดีต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน นอกจากนั้นต้องสามารถให้บริการการแนะแนวในด้านการเรียน การครองตน และรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถปรับหลักสูตร การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

ฮู, และดันแคน (Hough, & Duncan, 1970, p.144) กล่าวว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมในแง่มุมต่างๆ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร (curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล (measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

ออสซูเบล (Ausubel, 1999, p.218) ได้นำเสนอพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. ผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน ว่าผู้เรียนทุกคนจะผ่านขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาทั้งสิ้นขึ้นตามลำดับ ผู้เรียนที่มีอายุเท่ากันอาจมีขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน พัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนแต่ละคนเป็นเครื่องแสดงความสามารถของบุคคลนั้น ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์ทางกายภาพและทางสมองพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นผลเนื่องจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อมซึ่งรวมทั้งผู้สอนด้วย ผู้เรียนควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสติปัญญาของตนเอง การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนทำให้สภาวะสมดุล และ เกิดขึ้นได้

ซึ่งเป็นผลให้มีพัฒนาการทางสติปัญญา ผู้สอนควรมีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้อันแน่วแน่ที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถทำสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้

2. ผู้สอนควรใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจต์ กล่าวคือ ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนต้องไม่เน้นแต่เพียงข้อเท็จจริงเท่านั้น การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด จัดเนื้อหาและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนด้วย ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพบกับความแปลกใหม่ โดยการเสนอปัญหาที่เกินขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนเพียงเล็กน้อย เพื่อให้ผู้เรียนหาหนทางที่จะแก้ปัญหาที่เน้นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยกิจกรรมการแสวงหาความรู้และค้นพบ

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเกิดจากหลักและเหตุผล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สามารถวัดได้จาก 1) ให้ความสนใจเด็กแต่ละคนในขณะที่จัดการเรียนรู้ โดยการซักถาม 2) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น 3) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 4) เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างเหมาะสม 5) ส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม 6) มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 7) ใช้เทคนิคการสอนหลากหลายรูปแบบได้อย่างน่าสนใจ 8) ส่งเสริมผู้เรียนให้ได้ลงมือทำจริง 9) เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 10) เตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และ 11) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด อยู่เสมอด้วยการซักถาม หรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาง่าย ๆ

2. จิตวิทยา

2.1 ความหมายของจิตวิทยา

ปราณี รามสูต (2542, หน้า 2) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง วิทยาศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรม โดยเน้นพฤติกรรมทางจิตของบุคคลทั่วไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 312) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง วิชาว่าด้วยจิตวิทยา วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งว่าด้วยปรากฏการณ์พฤติกรรม และกระบวนการของจิต

วิไลวรรณ ศรีสงคราม, และคนอื่น ๆ (2549, หน้า 2) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม และกระบวนการทางจิตซึ่งหมายถึง ทั้งพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน โดยที่บุคคลอาจจะไม่รู้ตัวเลยก็ได้

จิราภา เต็งไตรรัตน์, และคนอื่น ๆ (2550, หน้า 29) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมกระบวนการทางจิตเชิงปรนัย เป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างขวาง เป็นองค์ความรู้ทั้งเชิงศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คลอบคลุมทุกด้านเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ทั้งทางกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ ความคิดสติปัญญา จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาศาสตร์สายนี้คือ เพื่อที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย พัฒนาและควบคุมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ และ จิตวิทยา หมายถึง

การศึกษาพฤติกรรมกระบวนการทางจิตเชิงปรนัย เป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างขวาง เป็นองค์ความรู้ทั้งเชิงศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครอบคลุมทุกด้านเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ทั้งทางกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ ความคิดสติปัญญา จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาศาสตร์สายนี้คือ เพื่อที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย พัฒนาและควบคุมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ

สกรานต์ ก่อธรรมนิเวศน์ (2552, หน้า 300) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง เป็น การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิญญาณหรือจิตใจของสิ่งมีชีวิต (กระบวนการของจิต) สมอง หรือ กระบวนการคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งครอบคลุมถึง อารมณ์ การนึกคิด รับรู้พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์

ฮิลการ์ด, และบาวเวอร์ (Hilgard, & Bower, 1981, p.26) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

วิลเลียม (William, 1981, p.217) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยกิริยาอาการ ของมนุษย์

จอห์น (John, 2000, p.18) กล่าวว่า จิตวิทยา หมายถึง วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับ พฤติกรรมของมนุษย์

สรุปได้ว่า จิตวิทยา หมายถึง กิริยาอาการของครุ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและ กระบวนการทางจิตใจ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อที่จะเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับผู้เรียน

2.2 ความสำคัญของจิตวิทยา

ปราณี รามสูต (2542, หน้า 4-5) กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิทยาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. จิตวิทยาช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น มักให้ความสนใจตนเองมากกว่าผู้อื่นและอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับตนเอง การศึกษาจิตวิทยาซึ่ง ให้คำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ จึงช่วยให้ผู้ศึกษานำไปเปรียบเทียบกับ ตนเองและเกิดความเข้าใจตนเองไปด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้มนุษย์รู้จักยอมรับตนเองและได้ แนวทางในการจัดการกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นอาจเป็นการปรับตัว พัฒนาตน หรือเลือกเส้นทางชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นต้น

2. จิตวิทยาช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจผู้อื่น ศาสตร์ทางจิตวิทยาซึ่งเป็น ข้อสรุปธรรมชาติพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ นอกจากช่วยให้ผู้ศึกษาเกิด ความเข้าใจ พฤติกรรมของบุคคลทั่วไปแล้ว ยังเป็นแนวทางให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้ที่อยู่แวดล้อมด้วยอัน อาจจะเป็นบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มบุคคลภายนอก ความเข้าใจดังกล่าวส่งผลให้เกิด การยอมรับในข้อดีข้อจำกัดของกันและกัน ช่วยให้มีการปรับตัวเข้าหากัน และยังช่วยการจัด วางตัวบุคคล ให้เหมาะสมกับงานหรือการเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น

3. จิตวิทยาช่วยให้ได้แนวทางในการวางกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่น กฎหมาย บ้านเมือง ระเบียบปฏิบัติบางประการมักเกิดขึ้น หรือถูกยกย่องขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น จิตวิทยาที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความต้องการการยอมรับ ความต้องการสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของคน ส่งผลให้เกิดกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือการจัดให้มีวันเด็กแห่งชาติ ปีสากลสำหรับผู้สูงอายุ หรือเกิดองค์กรบางลักษณะที่ทำงานในด้านการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับบุคคลบางกลุ่ม หรือสำหรับผู้ด้อยโอกาสบางประเภท หรือแม้แต่การจัดให้มีการแข่งขันกีฬานานาชาติสำหรับคนพิการ ก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของการนำความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับผู้มีลักษณะพิเศษมาเป็นแนวทางปฏิบัติบางประการทางสังคม นอกจากนี้ จิตวิทยายังมีผลต่อ กฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความผิดทางกฎหมายบางลักษณะโดยมีการนำสามัญสำนึกมาร่วมพิจารณาความผิดของบุคคล เช่น กฎหมายว่าด้วยการกระทำ ความผิดของผู้เยาว์ หรือผู้ที่มีสุขภาพจิตบกพร่องที่กระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือโดยเพราะความผิดปกติทางจิตใจ ซึ่งจิตวิทยาจะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจความผิดปกติต่างๆ เหล่านั้นได้มากกว่าศาสตร์สาขาอื่น ช่วยให้การพิจารณาบุคคลหรือการวางเกณฑ์ทางสังคม เป็นไปอย่าง สมเหตุสมผลมากขึ้น

4. จิตวิทยาช่วยบรรเทาปัญหาพฤติกรรม และปัญหาสังคม ความรู้ทางจิตวิทยาในบางแง่มุมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสิ่งเร้า และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพบางลักษณะ เช่น ลักษณะความเป็นผู้หญิง ลักษณะความเป็นผู้ชาย ลักษณะผิดเพี้ยนบางประการ รวมไปถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนบางประเภท รายการโทรทัศน์บางลักษณะที่ส่งผลให้เด็กเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวอยากทำลาย หรือเกิดความเชื่อที่ผิด หรือเกิดการลอกเลียนแบบอันไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบต่อการกระทำในเชิงลบ ฯลฯ เป็นต้น จากความเข้าใจดังกล่าวนี้นำไปสู่การคัดเลือกสรร สิ่งที่น่าเสนอเนื้อหาทางสื่อมวลชนให้เป็นไปทางสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของเด็กและผู้ใหญ่ในสังคมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ จากคำอธิบายของจิตวิทยาในเรื่องของเจตคติของบิดา มารดาบางประการที่ส่งผลให้เด็กมีลักษณะลักเพศ ก็อาจจะเป็นแนวคิดแก่บิดามารดา ในการปรับพฤติกรรมการเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมต่อไป อันนับเป็นการบรรเทาปัญหาพฤติกรรมและปัญหาสังคมไปได้บ้าง

5. จิตวิทยาช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต ความรู้ทางจิตวิทยาที่ว่าด้วยการเลี้ยงดูในวัยเด็กอันมีผลต่อบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ส่งผลให้เกิด ความพยายาม ในการสร้างรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาคนทั้งกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้ได้คนดีมีประสิทธิภาพ หรือคนที่มีคุณลักษณะอันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆ และจิตวิทยายังช่วยให้ผู้ศึกษารับรู้โดยเร็ว เกี่ยวกับสัญญาณเตือนภัยในพฤติกรรมผิดปกติต่าง ๆ อันนำไปสู่การแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาพฤติกรรม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบาง

ลักษณะที่ไม่เหมาะสมของบุคคล จึงกล่าวได้ว่า จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อีกศาสตร์หนึ่ง

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2548, หน้า 24) กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิทยาไว้ว่า จิตของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันและต่างไปจาก สัตว์หรือชีวิตอื่น ๆ ต่อมาภายหลังจากการพัฒนาและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความรู้ทางสรีรวิทยา แนวการศึกษาทางจิตวิทยาจึงเปลี่ยนมาที่การกระทำของบุคคล และธรรมชาติของมนุษย์

จักรแก้ว นามเมือง (2552, บทคัดย่อ) กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิทยาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้คุณสามารถเข้าใจตนเองพิจารณา ตรวจสอบตนเอง ทั้งในด้านดีและข้อบกพร่อง รวมทั้งความสนใจ ความต้องการ ความสามารถ ซึ่งจะทำให้สามารถคิด และตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. ช่วยให้คุณ เข้าใจทฤษฎี วิธีการใหม่ๆ และสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนนำเทคนิคการใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เช่นในการเรียนสิ่งที่เป็นนามธรรม ครูจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อประกอบการสอนเข้าใจง่ายขึ้น

3. ช่วยให้คุณเข้าใจธรรมชาติ ความเจริญเติบโตของผู้เรียน และสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนแต่ละวัยได้

4. ช่วยให้คุณเข้าใจและสามารถเตรียมบทเรียน วิธีสอน วิธีจัดกิจกรรม ตลอดจนวิธีการวัดผล ประเมินผลการศึกษา ให้สอดคล้องกับความเจริญเติบโตของผู้เรียนตามหลักการ

5. ช่วยให้คุณ รู้จักวิธีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ปัญหา และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างดีที่สุด

6. ช่วยให้คุณมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน มีความเข้าใจและสามารถทำงานกับผู้เรียนได้อย่างราบรื่น

7. ช่วยให้คุณนำความรู้เกี่ยวกับการเรียนและผู้เรียนมาจัดรูปแบบ โดยการนำทฤษฎีและหลักการไปใช้

8. ช่วยให้คุณ เข้าใจหลักปฏิบัติ หรือการปฏิบัติตัวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นตามความเชื่อถือหรือทฤษฎีการเรียนรู้ที่ตนเองเข้าใจและนิยมที่จะปฏิบัติ เช่น การเรียนจากการสังเกตหรือการเลียนแบบ

9. ช่วยให้คุณสามารถตัดสินใจเลือกกิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญก็คือ ทฤษฎีการเรียนรู้จะช่วยให้คุณคาดการณ์ได้ว่า ควรจะปฏิบัติการณ์อย่างไรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

10. ช่วยให้คุณนำความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำความรู้ไปช่วยในการปรับตัวให้ดีขึ้น

ตระกูล พรหมสินโลก (2556, ย่อหน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิทยาสำหรับครู 10 ประการ ดังนี้

1. ช่วยครูให้รู้จักลักษณะนิสัย ของนักเรียนที่ครูต้องสอน
2. ช่วยให้ครูมีความเข้าใจพัฒนาการทางบุคลิกภาพบางประการของนักเรียน
3. ช่วยครูให้มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ช่วยให้ครูรู้จักจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมแก่วัย
5. ช่วยให้ครูทราบถึงตัวแปรต่าง ๆ
6. ช่วยครูในการเตรียมการสอนวางแผนการเรียน
7. ช่วยครูให้ทราบหลักการและทฤษฎีของการเรียนรู้
8. ช่วยครูให้ทราบถึงหลักการสอนและวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ
9. ช่วยครูให้ทราบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดีไม่ได้เป็นเพราะระดับเชาวน์

ปัญญาเพียงอย่างเดียว

10. ช่วยครูในการปกครองชั้นและการสร้างบรรยากาศของห้องเรียน

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2556, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิทยาสำหรับครู 7 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูรู้จักลักษณะนิสัยของผู้เรียน(นักศึกษา)
2. มีความเข้าใจพัฒนาการทางบุคลิกภาพ
3. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ทราบถึงตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา
5. ใช้หลักการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน
6. สร้างบรรยากาศในห้องเรียน
7. สามารถจัดการและควบคุมชั้นเรียนได้

สรุปได้ว่า จิตวิทยามีความสำคัญต่อพฤติกรรมของครูดังนี้

1. ทำให้สามารถคาดคะเน หรือพยากรณ์ได้โดยใช้แนวทางหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์

2. เพื่อให้ครูรู้และดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสม
3. ช่วยให้ครูรู้จักลักษณะนิสัยของผู้เรียน(นักศึกษา)
4. ใช้หลักการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน
5. ช่วยครูให้ทราบถึงหลักการสอนและวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.3 พฤติกรรมด้านจิตวิทยา

พนมไพร ไชยรงค์ (2542, หน้า 45) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตวิทยาของครูที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับ การตอบสนองว่าพฤติกรรมเกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และการตอบสนองต่อสิ่งเร้าติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ฉะนั้นพฤติกรรมทุก

อย่างย่อมีสาเหตุมาจากสิ่งเร้า และเชื่อว่าการศึกษาพฤติกรรมจะทำให้ทราบถึงเรื่องราวของจิตได้ ตัวอย่างเช่น ใช้การสังเกตพฤติกรรม ร้องไห้ ก็สามารถรู้จิตว่ามีอารมณ์เศร้า แต่การศึกษาเกี่ยวกับจิตนั้นยากที่จะศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เนื่องจากจิตไม่มีตัวตน และเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สิ่งที่สังเกตได้ก็คือ การแสดงออกในรูปของการกระทำหรือพฤติกรรม ซึ่งสังเกตได้โดยตรงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกต

เดวิด คัทธอน (2546, หน้า 15-16) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตวิทยาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. จิตวิทยาทั่วไป (general or pure psychology) เป็นจิตวิทยาที่มุ่งศึกษาถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมโดยทั่วไปของมนุษย์

2. จิตวิทยาทดลอง (experimental psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตในแต่ละด้าน เช่น การเรียนรู้ การจำ การลืม โดยใช้การทดลองเป็นหลักสำคัญในการศึกษาและนำผลที่ได้จากการทดลองไปสร้างเป็น ทฤษฎีและกฎเกณฑ์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิชาแขนงต่าง ๆ

3. จิตวิทยาเชิงสรีรวิทยา (physiological psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์อันเป็นพื้นฐานของการเกิด พฤติกรรมโดยเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่การทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยเฉพาะ

4. จิตวิทยาพัฒนาการ (developmental psychology หรือ genetic psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ตั้งแต่เริ่มต้นการปฏิสนธิ การเจริญเติบโต และการพัฒนาการของมนุษย์ในระยะต่าง ๆ ตลอดจนอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาสมาชิกใหม่ตั้งแต่ แรกเกิดเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

5. จิตวิทยาสังคม (social psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทความสัมพันธ์และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม งานของนักจิตวิทยาสังคมส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษา สำนวจมติมหาชน การเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมของแต่ละเชื้อชาติและวัฒนธรรมเพื่อสรุปเป็นกฎเกณฑ์และทฤษฎี สำหรับอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคม

6. จิตวิทยาการศึกษา (education psychology) เป็นจิตวิทยาที่นำเอากฎเกณฑ์และทฤษฎีทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ตรงตามปรัชญาการศึกษา

7. จิตวิทยาคลินิก (clinical psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาถึงสาเหตุความผิดปกติทางด้านพฤติกรรมของบุคคล เพื่อหาทางบำบัดรักษาบุคคลที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ พฤติกรรม และมีอาการป่วยทางจิตใจ รวมทั้งหาวิธีป้องกันแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้คนมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

8. จิตวิทยาให้คำปรึกษา (counseling psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาถึงเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บุคคลที่กำลังประสบปัญหาได้เข้าใจและเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. จิตวิทยาอุตสาหกรรม (industrial psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของบุคคลในโรงงานอุตสาหกรรม ในแง่ของประสิทธิภาพในการทำงาน วิธีการสร้างขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานตลอดจนวิธีการประเมินผล การทำงานของบุคคลในสถานประกอบการทั้งหลาย ทั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหากระบวนการ และวิธีการที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

10. จิตวิทยาเปรียบเทียบ (comparative psychology) เป็นการศึกษาเรื่องความเหมือนและความแตกต่างเกี่ยวกับพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตวิทยาไว้ว่า ครูจะต้องมีความสามารถในการสอน สอนเข้าใจ ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ ใช้วิธีสอนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การแสวงหาความรู้มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดและประเมินผล

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2556, หน้า 2) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตวิทยาสำหรับครูไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. สร้างสัมพันธที่ดี
2. รับฟัง
3. เข้าใจ มองหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน
4. กระตุ้นในการวิเคราะห์คิด และแก้ปัญหาร่วมกัน
5. เป็นแบบอย่างที่ดี
6. ใช้กิจกรรมช่วย
7. ชมเชย/ตักเตือน
8. จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม

โบรफी (Brophy, 1992, pp.212-213) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตวิทยาประกอบด้วย 8 ประการ ดังนี้

1. ต้องเป็นนักมนุษยนิยม (humanist) คือ เป็นผู้ที่ยอมรับนักเรียนอย่างจริงจัง ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจนักเรียน มีความยุติธรรม และมีคุณลักษณะของครูตามทัศนะของนักจิตวิทยา-มนุษยนิยม และเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

2. เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนการสอนคือ ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้และสามารถที่จะให้วิธีสอนที่เหมาะสม และจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ครูจะต้องใช้วิธีการประเมินผลที่สามารถบอกได้ว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นจริง

3. เป็นผู้รู้จักนักเรียน ครูไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนนักเรียนทางวิชาการเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของนักเรียนด้วย ดังนั้นครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเพื่อจะช่วยนักเรียนให้มีพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญาและด้านบุคลิกภาพด้วย โดยทำตนเป็นผู้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ไปในทางบวก เพื่อนักเรียนจะได้เจริญเติบโตเป็นบุคคล ที่มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า มีความภูมิใจในตัวเองและมีความสุข

4. เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางวิชาการ โดยเฉพาะในวิชาต่าง ๆ ที่ตนจะต้องสอน สำหรับความรู้ด้านวิชาการนั้น เมื่อนิสิตนักศึกษาครูเรียนจบหลักสูตรแล้ว ก็อาจจะเชื่อได้ว่าได้รับการเตรียมตัวพร้อมที่จะเป็นผู้สอนได้ และนอกจากนี้ถ้านิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่พยายามขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอไม่ว่า จะด้วยการอ่านค้นคว้าด้วยตนเอง หรือไปอบรมต่อในวิชาที่ตนสอนก็จะเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิทางวิชาการที่ทันสมัยเสมอ

5. เป็นผู้นำที่ดีและเป็นผู้ฟังที่ดี สามารถจะช่วยนักเรียนให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

6. มีทักษะในการจัดการห้องเรียนให้อะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. เป็นผู้ที่มีนิยามในวิธีการวิทยาศาสตร์และเข้าใจกฎแห่งพฤติกรรมและเป็นนักวิทยาศาสตร์พฤติกรรม

8. จะต้องมีทักษะของชีวิต (life skills) คือ เป็นผู้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี และมีความสัมพันธ์อันดีหรือต้องมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจจะต้องมีจุดมุ่งหมายของชีวิตและมีใจรักอาชีพที่เลือก

จอห์น (John, 2000, p.217) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านจิตวิทยา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุด ครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นครูที่สอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ใช้เวลาแก่นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้โดยพิจารณาความแตกต่างของบุคคล และวิชาที่สอน บางคนต้องการเวลามาก แต่บางคนต้องการเวลาน้อย ซึ่งขึ้นกับวิชาที่ครูสอน รวมทั้งจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การสอนที่มีประสิทธิภาพไม่ได้ขึ้นกับการสอนของครูเท่านั้น แต่ขึ้นกับตัวนักเรียนด้วย คุณลักษณะของนักเรียนมีส่วนให้นักเรียน เรียนรู้ ในอัตราความเร็วแตกต่างกัน 4 ประการ ดังนี้

1. ความถนัด หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่จะเรียนรู้
2. ความสามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่ครูสอน
3. ความเพียรพยายาม นักเรียนใช้เวลาสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งมักจะเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้
4. การมีโอกาส ครูให้เวลานักเรียนในการเรียนรู้สิ่งที่ครูสอน โดยคิดถึงความสามารถและความถนัดของนักเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า กิริยาอาการของครู ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการทางจิตใจ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อที่จะเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับผู้เรียน สามารถวัดได้จาก 1) มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูและนักเรียน 2) เข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน 3) ใช้แรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 4) เข้าใจพัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้เรียน 5) รู้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย 6) ทราบถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียน 7) ควบคุมอารมณ์ได้ดี ไม่แสดงออกถึงความรู้สึกต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมรอบตัว 8) สามารถช่วยนักเรียนให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน และ 9) เป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

3. จริยธรรม

3.1 ความหมายของจริยธรรม

บุญมี แทนแก้ว (2541, หน้า 1) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกมาทางร่างกายในลักษณะที่ดั่งงาม ถูกต้องอันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้ต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา อันได้แก่ ศีล

พงษ์ศักดิ์ พงษ์สุขา (2546, หน้า 35) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคม ลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตทั้งพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและมีคุณสมบัติเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีสมาชิกคนนั้น ได้แก่ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสื่อถูกต้องเหมาะสม

จำนงค์ ทองประเสริฐ (2547, หน้า 13) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง จริยธรรมประกอบด้วยคำว่า “จริย” ฟังประพฤติฟังปฏิบัติ ฟังดำเนิน กับคำว่า “ธรรม” ซึ่งมีความหมาย คือ “หลักการ” ดังนั้น จริยธรรม จึงอาจแปลว่า ธรรมที่ฟังประพฤติปฏิบัติหรือหลักดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาไปตามลำดับจนถึงขั้นพ้นทุกข์หรือหมดกิเลสทั้งปวง

พระธรรมปิฎก (2547, หน้า 3) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การนำ ความรู้ในความจริง หรือกฎของธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ดั่งงาม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ปราณี วิฑูรวานิชย์ (2548, หน้า 4) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ และการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ดั่งงาม สมควรอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติสืบต่อกันไปและถือว่าจริยธรรมเป็นหน้าที่โดยตรงของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติ

ศุภย์สงเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2548, หน้า 2) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การทำดี ละเว้นความชั่วอันเป็นผลมาจากการคิดดี

กูด (Good, 1973, p.764) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือความดีงามที่ได้กระทำไปจนเคยชิน

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1984, pp.383-432) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ผลจากการคิดไตร่ตรองซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่นำมาพิจารณาส่วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับฟังจากทรรศนะของผู้อื่นซึ่งอยู่สูงกว่าระดับของตนเอง

โลว์ (Lowe, 1986, p.32) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่สังคมยึดถือเป็นข้ออ้าง

เพียเจท์ (Piaget, 1997, p.112) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ การจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยของบุคคลและความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำสมาธิ

เรสท์ (Rest, 1997, p.6) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักความยุติธรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม โดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักธรรมอันดีงามที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง ความเจริญรุ่งเรืองในสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียน

3.2 ความสำคัญของจริยธรรม

จ่านง ทองประเสริฐ (2547, หน้า 14) กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมว่า บุคคลใดที่มีจริยธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน จะทำให้เป็นผู้ที่มีแต่ความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเคารพเชื่อฟังจากบุคคลทั่วไป มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไร้ภัยอันตรายใด ๆ เพราะแวดล้อมด้วยความรัก ความนับถือจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง และครอบครัวจะมีความอบอุ่นมั่นคง ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ฝืดเคือง

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2547, หน้า 5) กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมว่า บุคคลใดที่มีจริยธรรมเป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติ บุคคลผู้นั้นจะประสบแต่ความสุขความเจริญทั้งในหน้าที่การงานและครอบครัว ทำให้สังคมมีแต่สันติสุข ได้รับการเคารพและเชื่อฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะจริยธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่สามารถตัดสินคุณค่าได้ตามความหมายของความดี ความงามและความสุข ผู้ที่มีจริยธรรมจะสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดี ควรกระทำและสิ่งใดชั่ว ควรละเว้นทำให้ตัดสินคุณค่าของการปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีงามได้ตามความดีระดับต่าง ๆ

สุภาพร พิศาลบุตร (2547, หน้า 8-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่นำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะ

เมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ย่อมสูงส่งมีความสะอาดและสว่างจิตใจ จะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีประโยชน์และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2547, หน้า 5) กล่าวว่า จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคน ทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งกว่านั้นคือ การขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคม และวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะเห็นได้จาก การเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบันทำให้เกิดความวุ่นวาย สับสนมากขึ้นในสังคมอย่างเห็นได้ชัด

สรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนของมนุษย์ ดังนี้

1. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ให้เดินในกรอบที่ถูกต้อง ดึงงาม เหมาะสม
2. ทำให้สังคมน่าอยู่ และอยู่อย่างสงบสุขงดวัน
3. แนวทางในการประพฤติและปฏิบัติ
4. แนวทางที่ดึงงามได้ตามความดีระดับต่าง ๆ

3.3 พฤติกรรมด้านจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 146) กล่าวว่าพฤติกรรมด้านจริยธรรมประกอบด้วย 11 ประการ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบครอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญา ในการรู้จักไตร่ตรอง การประพฤติปฏิบัติ พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญู กตเวทิตะ หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการะคุณของผู้อื่น กตเวทิตะ หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญู กตเวทิตะ หมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัวการให้ปันกับคนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัว

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยเห็นกับประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตัว

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะสมควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดไม่ยอมให้มีส่วนเกินมาก

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 17) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. มีเมตตากรุณา พฤติกรรมหลัก คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและสังคม มีความสนใจและห่วงใยในการเรียนและความประพฤติของนักเรียน ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ไม่นิ่งดูดายและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ ให้ความรักความเอาใจใส่ช่วยเหลือดูแลเด็กให้ได้รับความสุขและพ้นทุกข์ เป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกเปิดเผยไว้วางใจ และเป็นที่พักพิงของนักเรียน

2. มีความยุติธรรม พฤติกรรมหลัก คือ ความเป็นธรรมต่อนักเรียนและมีความเป็นกลาง ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เอาใจใส่และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่ลำเอียง ตัดสินปัญหาของนักเรียนด้วยความเป็นกลาง ยินดีช่วยเหลือนักเรียน ผู้ร่วมงานและผู้บริหารโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

3. มีความรับผิดชอบ พฤติกรรมหลัก คือ มุ่งมั่นในผลงาน ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า และปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม และปฏิบัติงานให้ทันเวลา ใช้เวลาคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน ปฏิบัติภารกิจทุกด้านได้ครบตามความสามารถและประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

4. มีวินัย พฤติกรรมหลัก คือ มีวินัยในตนเอง และปฏิบัติตามกฎและระเบียบ ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นไป ตามขั้นตอน

5. มีความขยัน พุทธิกรรมหลัก คือ มีความตั้งใจและมีความพยายาม ส่วน พุทธิกรรมบงชี้ คือ กระตือรือร้นและปฏิบัติงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ไม่ทอดย้อต่ออุปสรรคในการทำงาน และมีความพยายามที่จะสอนเด็กให้บรรลุจุดหมาย

6. มีความอดทน พุทธิกรรมหลัก คือ อดทนเมื่อเกิดอุปสรรค และมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ส่วนพุทธิกรรมบงชี้ คือ ปฏิบัติงานเต็มไม่ทิ้งช่วงกลางคัน ไม่โกรธง่าย และสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และอดทนอดกลั้นคำวิพากษ์วิจารณ์

7. มีความประหยัด พุทธิกรรมหลัก คือ รู้จักประหยัดและออม และใช้ของให้คุ้มค่าส่วนพุทธิกรรมบงชี้ คือ ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน รู้จักเก็บออมทรัพย์ เพื่อความมั่นคงของฐานะ และรู้จักใช้และเก็บรักษาของอย่างถูกวิธี

8. มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู พุทธิกรรมหลัก คือ เห็นความสำคัญของอาชีพครูและรักษาชื่อเสียงวิชาชีพครู

9. ความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต พุทธิกรรมหลัก คือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีเหตุผล

ยนต์ ชุ่มจิต (2550, หน้า 141 – 142) ได้สรุปพุทธิกรรมด้านจริยธรรมของครูไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ การเห็นชอบ หมายถึง การเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เป็นแสงสว่างส่องทางให้พ้นทุกข์ ครูทั้งหลายหากมีสัมมาทิฐิและถือปฏิบัติเป็นอย่างดีย่อมเป็นครู

2. สัมมาสังกัปปะ การดำริชอบ หมายถึง รอบคอบ รู้จักไตร่ตรอง เป็นผู้วิเศษคิด รู้จักใช้ความคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม ในทางสร้างสรรค์

3. สัมมาวาจา การพูดจาชอบ หมายถึง การไม่พูดจาส่อเสียด ไม่เพ้อเจ้อ ไม่พูดหยาบและไม่พูดปดพูดเท็จ วิธีพูดของครูมีผลต่อความรู้สึกและจิตใจของศิษย์เสมอ หากครูพูดด้วยความจริงใจ อ่อนโยน ไพเราะ ย่อมทำให้ศิษย์มีความเคารพและรักนับถือ

4. สัมมากัมมันตะ การทำางานชอบ หมายถึง การกระทำกิจการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ และตั้งใจอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง

5. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตชอบ หมายถึง การทำอาชีพสุจริต และไม่ผิดกฎหมายทั้งหลาย

6. สัมมาวายามะ การเพียรชอบ หมายถึง การมุ่งมั่นพยายามในทางดี ครูต้องมีความเพียร คือ พยายามศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีมานะพยายามสร้างความก้าวหน้าในชีวิต และหน้าที่การงานตามทำนองคลองธรรม

7. สัมมาสติ การระลึกชอบ หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองในทางที่ถูกต้อง

8. **สมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ** หมายถึง การตั้งอยู่ในความสงบ จนทำให้หลงผิด หากครูผู้มีความตั้งใจมั่นชอบยอมเป็นผู้ประสพความสำเร็จในการดำเนินอาชีพครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู มีหน้าที่ในการอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่ง นอกจากการสั่งสอนในด้านวิชาความรู้โดยทั่วไป นอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันเหมาะสมอีก ด้วยเพราะพฤติกรรมอันเหมาะสมที่ครูได้แสดงออกจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ ปลุกฝังศรัทธาให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตาม

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักธรรมอันดีงามที่ครูควรประพฤติปฏิบัติ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง ความเจริญรุ่งเรืองในสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียน สามารถวัดได้จาก 1) มีความอดทนต่อการฝึกฝนผู้เรียน 2) มีความรัก และความปรารถนาดีต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาค 3) มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้เรียน 4) กระทำตนเป็นต้นแบบที่ดีต่อผู้เรียน 5) ใช้วาจาสุภาพ อ่อนหวานเหมาะสมกับวิชาชีพ 6) ประพฤติตามกฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัด และ 7) แต่งกายสุภาพเหมาะสมกับโอกาส

4. มนุษยสัมพันธ์

4.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

คมเพชร นัตรศุกกุล (2546, หน้า 2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายามที่จะสร้างสัมพันธ์กับบุคคลทุกคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตามโดยมี หลักยึดว่า ความสัมพันธ์นั้นจะช่วยให้เกิดความรู้สึที่ดีระหว่างผู้บริหารทุกคน นอกจากนี้ยังเป็นที่มาของความร่วมมือในการช่วยกันทำงานเพื่อส่วนร่วมด้วย

ชลอ ธรรมศิริ (2546, หน้า 480) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่สร้างขึ้นเพื่อยืดเหนี่ยวระหว่างกัน ให้เกิดความรักใคร่ชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย และดำเนินชีวิตให้มีความราบรื่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 832) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันมนุษยสัมพันธ์เป็นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นหมู่เป็นคณะ หรือกลุ่มโดยมีการติดต่อสื่อสารกัน ระหว่างบุคคลระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ทราบความต้องการของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มรวมไปถึง วิธีการจงใจ และประสานความต้องการ ของบุคคล และกลุ่มให้ผสมผสานกลมกลืนกันตามระบบที่สังคมต้องการ

อำนวย แสงสว่าง (2547, หน้า 2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสวงหาเพื่อทำความเข้าใจ โดยการใช้ลักษณะรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคลเป็นผลก่อให้เกิดความเชื่อมโยง เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ของแต่ละบุคคลที่ได้กำหนดไว้

พรรณราย ทรัชยะประภา (2548, หน้า 45) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจูงใจคนให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความพอใจเป็นพื้นฐาน

วิจิตร อาวะกุล (2548, หน้า 15) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การรวมกลุ่มคนให้ทำงานร่วมกันในลักษณะที่มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ กันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ หรือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ ที่มุ่งหมายให้เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจระหว่างกันและกัน

เกลเลอร์แมน (Gellerman, 1976, p.12) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง

คิล (Keith, 1977, p.21) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจูงใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยมีความพอใจ ในทางเศรษฐกิจ และสังคม มนุษยสัมพันธ์ จึงเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี กับบุคคล การยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือและการให้ความจงรักภักดี ในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลต่อบุคคล ตลอดจนองค์กรต่อองค์กร

ฮัลโลแรน (Halloran, 1995, p.5) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามารถลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างพฤติกรรมความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างบุคคลและองค์การ

ฮอดเกตต์ส (Hodgetts, 1999, p.258) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อพูดคุย หรือประสานงานกับบุคคล หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุข

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อยืดเหนี่ยวระหว่างกัน โดยการใช้ลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

4.2 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

จำรัส ด้วงสุวรรณ (2547, หน้า 6-7) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ความว่าเหว เพราะว่ามีมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้จะรู้สึกเหงา จึงต้องสร้างและใช้มนุษยสัมพันธ์โดยการคบเพื่อน เพื่อให้คลายเหงา

2. ความรัก มนุษย์ต้องการแสดงออกซึ่งความรัก คือรักบุคคลที่เกี่ยวข้อง และต้องการให้เขารักตอบด้วยจะแสดงออกในรูปของการรักเพื่อนเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ทั้งความรักอันบริสุทธิ์และความรักด้วยเพศสัมพันธ์

3. ความปลอดภัย มนุษย์ต้องรวมกลุ่มกัน และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลหรือกลุ่มที่จะช่วยให้เขาปลอดภัยได้ เช่น บุคคลพยายามรู้จักกับเพื่อนบ้าน เพื่อร่วมงาน หรือผู้มีอำนาจหรือมีอิทธิพลต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของตนเอง

4. การปฏิบัติงาน มนุษย์ไม่อาจปฏิบัติงานโดยลำพังตนเองได้ จะต้องอาศัยหรือเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเสมอ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ปฏิบัติงานจะต้องสร้างทางเดินของตนไว้โดยผูกสัมพันธ์ไมตรีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในลักษณะรู้อะไรไม่สู้รู้จักกันทำให้การปฏิบัติงานราบรื่นและสำเร็จเรียบร้อย

5. ความสำเร็จ มนุษย์ทั้งหลายต่างก็หวังที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย หรือตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ผู้บริหารองค์การจะต้องคำนึงถึงความสำเร็จขององค์การโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้สมาชิกในองค์การรู้จักกันและสามารถประสานงานให้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

6. สังคม มนุษย์สัมพันธ์เป็นการให้มนุษย์รักกัน ชอบพอกัน ให้การยอมรับและคบหาสมาคมซึ่งกันและกันอันจะนำมาซึ่งความสงบสุข

7. เศรษฐกิจ มนุษย์สัมพันธ์เพิ่มผลผลิตได้ เพราะมนุษย์มีจิตใจที่เป็นปกติ และเป็นสุข เนื่องจากมีมนุษย์สัมพันธ์ย่อมสร้างงานและเพิ่มผลผลิตได้ ในขณะที่เดียวกันการมีมนุษย์สัมพันธ์จะช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจได้

8. การเมือง มนุษย์สัมพันธ์ช่วยประสาน หรือจะช่วยแก้ไขปัญหาทางการเมืองได้ในลักษณะที่เรียกว่า “กาวใจ”

วิจิตร อวระกุล (2548, หน้า 15) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ ช่วยทำให้มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ไม่ว่าจะสังคมขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ แต่ละคนที่มาอยู่ร่วมกันนั้น ต่างก็มี ความแตกต่างกัน ความแตกต่างกันในเรื่อง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เจตคติ ทัศนคติ ความคิดเห็น ไขว่คว้าปัญหา เป็นต้น แต่ถ้าทุกคนสามารถร่วมมือกัน ระดมความแตกต่างเหล่านี้ แล้วนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งที่ดีใหม่ ๆ ขึ้นในสังคม ก็จะก่อให้เกิดเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

เกลเลอร์แมน (Gellerman, 1976, p.12) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ ว่ามนุษย์สัมพันธ์ก่อให้เกิดความรู้สึกรักใคร่และเข้าใจดี ระหว่างกันและกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน แต่ถ้าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ดีย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ความไม่พอใจ หรือความขัดแย้งกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการทำงาน

คิล (Keith, 1977, p.21) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ว่า มนุษย์สัมพันธ์จัดเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ เนื่องจากมีหลักการและทฤษฎีที่เป็นข้อความรู้ และการนำหลักการหรือทฤษฎีไปปฏิบัติให้ประสบ ความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยเทคนิควิธีการซึ่งถือเป็นศิลปะเฉพาะตัวของแต่ละ บุคคล นักศึกษาจะสังเกตเห็นได้อย่างหนึ่งว่าคนแต่ละคน มีความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นไม่เท่ากัน บางคนเป็นที่พอใจของคนหมู่มาก มีเพื่อนมาก

หน้าหลายตา และมีคนที่อยากพูดคุยติดต่อหรือทำงานร่วมกับเขามากมาย ในขณะที่บางคนไม่ค่อยมีใครอยากจะทำอะไรหรือทำงานร่วมกับเขา นั่นเป็นเพราะเขาขาดศิลปะในการติดต่อกับบุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่รู้หลักการว่าควรทำอย่างไร หรือเป็นเพราะนำหลักการไปใช้ไม่ถูกวิธี ดังนั้นการที่คนเราจะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและหมั่นฝึกฝนเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ จนสามารถนำหลักการที่เป็นข้อความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญมีความสำคัญ 12 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่น
3. เพื่อให้เกิดความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจผู้อื่น
4. เพื่อให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานไปสู่เป้าหมาย
5. เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน
6. เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีความสุข
7. ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน
8. ทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน
9. ทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่น สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

10. ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน
11. ทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว
12. ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การโดยได้ทั้งผลงานและมี

น้ำใจของผู้ปฏิบัติงาน

4.3 พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์

จาร์ส ดั่งสุวรรณ (2547, หน้า 6-7) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์สำหรับครู ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา คือการวางตัวให้เหมาะสม
2. มนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา
3. มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบ
4. มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายนอกที่มาติดต่อ

สมพงษ์ พุทธเจริญ (2547, หน้า 73) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 12 ประการ ดังนี้

1. มีความสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้อื่น
2. เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น ไม่เหยียดหยามผู้อื่น
3. เข้าใจในความต้องการและปัญหาของแต่ละคน

4. รู้จักประมาณตน ไม่ถือว่าตนมีความสำคัญกว่าผู้อื่น
  5. ยกย่องความคิดของผู้อื่น
  6. มีความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ
  7. ให้เกียรติและชมเชยในผลงานที่ผู้อื่นทำ
  8. มีอารมณ์ขัน และไม่มองคนในแง่ร้าย
  9. ไม่นินทาว่าร้ายและไม่หวั่นไหวต่อการกล่าวโทษจากบุคคลอื่น
  10. จำชื่อผู้อื่นได้มั่นคงและแม่นยำ
  11. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและเป็นคนยุติธรรมเสมอ
  12. ให้ความร่วมมือกับเพื่อนได้ทุกโอกาสที่อำนวยให้
- ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 138) กล่าวถึงพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ 3

ประการ ดังนี้

1. การเข้าใจตนเอง
2. การเข้าใจผู้อื่น
3. การเข้าใจสิ่งแวดล้อม

เกลเลอร์แมน (Gellerman, 1976, p.12) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์สำหรับครู ประกอบด้วย 10 ประการ ดังนี้

1. ความสนใจหมั่นไต่ถามทุกข์สุขนักเรียน
2. การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
3. ความเข้าใจในความแตกต่างของนักเรียน
4. การให้การปรึกษาหารือต่าง ๆ
5. การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของนักเรียน
6. สนใจให้ความร่วมมือกับชุมชน
7. ให้การต้อนรับและเป็นกันเองกับผู้มาติดต่อด้วย
8. ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนครูในโรงเรียน
9. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนครูในโรงเรียน
10. การช่วยเหลือการแนะนำครูใหม่

ฮอดเกตต์ส (Hodgetts, 1999, p.258) กล่าวว่าพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์สำหรับครู ประกอบด้วย 13 ประการ ดังนี้

1. แต่งกายดี มีความสุภาพ
2. มีท่าทีที่เป็นมิตรไมตรีกับทุกคน
3. ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
4. รู้จักควบคุมอารมณ์เป็นปกติ
5. เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

6. เลิกความรู้สึกว่า คนเป็นเจ้าของคุณเลย
7. รักษาสุขภาพร่างกายดีอยู่เสมอ
8. ไม่ป่น และพูดจาเสียดสี เหน็บแนม
9. ให้คำปรึกษา แนะนำที่ถูกต้อง
10. ให้บริการที่รวดเร็ว ว่องไว
11. ร่วมกิจกรรม ให้เกิดความคุ้นเคย
12. รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
13. มีจิตสำนึกอยู่เสมอว่า งานบริการเป็นงานที่มีเกียรติ

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อยืดเหนี่ยวระหว่างกัน โดยการใช้ลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถวัดได้จาก 1) ให้คำปรึกษาหารือต่าง ๆ ด้วยความยินดี 2) ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของนักเรียน 3) เป็นกันเองกับนักเรียนและมีอารมณ์ขันบ้าง 4) มีมารยาทเรียบร้อย กริยาท่าทางดี 5) รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 6) อบรมความประพฤติของศิษย์ให้อยู่ในระเบียบวินัย 7) ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน และ 8) เอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค

5. การใช้สื่อและเทคโนโลยี

5.1 ความหมายของการใช้สื่อและเทคโนโลยี

5.1.1 ความหมายของสื่อ

ยุทพงษ์ ไกยวรรณ (2545, หน้า 99) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะนำพาความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จะรวมถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา และสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 117) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 239) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง ตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการถ่ายทอดความรู้ของครูผู้สอนถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 879) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง ติดต่อสื่อสารถึงกัน

บราวน์ (Brown, 1993, p.584) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง อุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนดี ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะที่เป็นวัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น

ฮินิช (Heinich, 1996, p.31) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร

สรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง พาหะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้จะรวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ

5.1.2 ความหมายของเทคโนโลยี

ชม ภูมิภาค (2546, หน้า 11) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง ความคิดใหม่ การปฏิบัติใหม่หรือสิ่งที่สมาชิกในระบบสังคมเห็นหรือคิดว่าเป็นของใหม่

กิดานันท์ มลิทอง (2548, หน้า 5) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง การนำแนวคิด หลักการ เทคนิคความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการตลอดจนผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านสิ่งประดิษฐ์และวิธีการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้เพื่อขยายขีดความสามารถของมนุษย์

จรัส อติวิทยากรณ์ (2550, หน้า 35) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง การจัดการระบบที่ให้การสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะรวมทั้งสารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพโดยจะรวมทั้งสารสนเทศจากภายในและภายนอก สารสนเทศที่เกี่ยวกับองค์การทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะจะเป็นในอนาคต

ไพบุลย์ เกียรติโกมล, และณัฐพันธ์์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 30) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับระบบที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมาประมวลผลและจัดรูปแบบให้ได้สารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 24) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง ประโยชน์สูงสุด และการจัดเก็บรักษาอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ สารสนเทศที่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบจะสามารถนำไปใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับผู้บริหารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันยิ่งขึ้น

ฮิกกินส์ (Higgins, 1976, p.1) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง ระบบที่จัดหาสารสนเทศให้แก่ผู้บริหารตามความต้องการของแต่ละคนในองค์กรเพื่อการตัดสินใจในการวางแผนและการควบคุมตามขอบเขตความรับผิดชอบในส่วนของตน

เซนเดอร์ (Sander, 1983, pp.29-30) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์ในการรวบรวมข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูล ทั้งที่เป็นตัวเลขและไม่ใช้ตัวเลข เพื่อเปลี่ยนให้เป็นสารสนเทศ (information)

เฮก (Haag, 1999, p. 24) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนา การจัดการและการใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยคนในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับประมวลสารสนเทศและการบริหาร

ลวดอน, และลวดอน (Laudon, & Laudon, 1999, p.7) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง ระบบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและช่วยกันทำงานเพื่อรวบรวม ประมวล เก็บรักษา และเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า เทคโนโลยี หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ความคิดใหม่ การปฏิบัติใหม่ ทั้งที่สามารถมองเห็นสัมผัสได้และไม่สามารถสัมผัสได้ โดยนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาผสมผสานกลมกลืนกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การดำเนินการของครูต่อการใช้พาหะหรือสื่อที่มีความทันสมัย ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้จะรวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ

5.2 ความสำคัญของการใช้สื่อและเทคโนโลยี

กิดานันท์ มลิทอง (2545, หน้า 98) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อว่า สื่อเป็นสิ่ง ที่ช่วยให้เกิดความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้นได้ และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดใน เรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้ เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายการเรียนทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและประสบการณ์ ร่วมกันในวิชาที่เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมีความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกันเองและกับผู้สอนด้วย นอกจากนี้ยังสร้างเสริม ลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อ และแก้ปัญหาเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการจัดให้มีการใช้สื่อในการศึกษา รายบุคคล

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 39) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อว่า สื่อ เป็นเครื่องช่วยสอนเมื่อนำสื่อมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนทำให้ผู้สอนเนื้อหาได้ตาม วัตถุประสงค์ได้ง่ายและถูกต้องมากขึ้น และยังเป็นเครื่องช่วยในการเรียนการสอนของผู้เรียนให้ ใช้สื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนยังช่วยเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้บอกความรู้มาเป็นผู้จัดการและ

กำกับดูแลคอยชี้แนะให้กับผู้เรียน ช่วยเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น เพราะผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานต่างกัน

ชุมพล ศฤงคารศิริ (2546, หน้า 57) กล่าวว่า การบริหารด้านเทคโนโลยีที่ดี จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย ตรงกับ วัตถุประสงค์และเรียกใช้ได้ สะดวก ประโยชน์และความสำคัญของระบบสารสนเทศว่าเมื่อมีการ เรียกใช้สารสนเทศ เกิดขึ้นจากข้อมูลที่เก็บไว้ในหลายๆ รูปแบบ บ่อยครั้งเท่าไรก็ยิ่งทำให้ สารสนเทศนั้นมีคุณค่ามากขึ้นเท่านั้น คุณค่าของสารสนเทศจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 8) กล่าวว่า ระบบด้านเทคโนโลยีมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นข้อมูล เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษา และการ กำหนดนโยบาย ต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ และทันสมัยซึ่งจะช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานใดไม่ได้นำข้อมูลสารสนเทศไป ใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก็ย่อมเสี่ยงต่อความผิดพลาดสูง และผลการดำเนินงานก็จะไม่เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ความสำคัญไม่ว่าจะเพื่อการใดจะต้องประกอบด้วย การตัดสินใจ บวกเข้าไปด้วยทุกครั้ง ซึ่งหมายถึงว่า การใช้ข้อมูลต้องมีศิลปะประกอบด้วย โดยเฉพาะ ผู้บริหาร มีผู้กล่าวว่า “การทำงานทุกอย่างเราต้องใช้ข้อมูล แต่บางครั้งข้อมูลอาจกลับมาสร้าง ปัญหาให้เราได้ หากเราใช้ไม่ถูกต้อง และการตัดสินใจโดยไม่ใช้ข้อมูลประกอบถือเป็นความ ผิดพลาด แต่การใช้ข้อมูลที่ผิดพลาดประกอบการตัดสินใจถือเป็นความผิดพลาดที่ยิ่งกว่า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 7) กล่าวถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในเรื่องของการพัฒนา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสามารถ สอดแทรกและบูรณาการการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระได้

สรุปได้ว่า สื่อและเทคโนโลยีมีความสำคัญดังนี้

1. พัฒนาระบบการดำเนินงานของครูให้มีประสิทธิภาพ
2. ดำเนินงานได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน
3. เป็นเครื่องช่วยสอนเมื่อนำสื่อมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน
4. ช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ที่ถูกต้อง

ทันสมัย

5. เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้บอกความรู้มาเป็นผู้จัดการและกำกับดูแล คอยชี้แนะให้กับผู้เรียน

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อและแก้ปัญหาเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้นได้

5.3 พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยี

จริยา เหนียนเฉลย (2542, หน้า 2) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยีมีบทบาทและเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางการพัฒนาการศึกษาทุกระดับการใช้สื่อแต่ละชนิดนั้นควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาให้ผู้เรียนได้รู้ เกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ อันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสื่อการสอนจึงจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้สอนแต่ละประเภทมีความหลากหลายในการนำเสนอแตกต่างกัน

กิดานันท์ มลิทอง (2545, หน้า 21) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นรูปแบบการถ่ายทอดเรื่องราวและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแสดงออกความคิดเห็นมีความรู้สึกตลอดรวมไปถึงระบบเพื่อการติดต่อสื่อสารข้อมูลซึ่งกันและกัน

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 173) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยี คือ ตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับทำให้ถ่ายทอดความรู้ของครูถึงผู้เรียนหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี กล่าวอีกนัยหนึ่ง สื่อ คือ การรับสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนครอบคลุมพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง หรือทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย

พชรพร ผู้กำจัด (2549, หน้า 48) กล่าวว่า แนวคิดด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง มีทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

2. การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีและมีคุณสมบัติที่ดี ควรมีการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้ง โดยข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน มีความตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ สื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์ ต้องผ่านกระบวนการจัดเก็บด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน

3. การจัดกระทำข้อมูล เป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศ ส่วนตัวใดเป็นสารสนเทศอยู่แล้ว ก็นำมาแยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ

4. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรจะจัดให้มีสถานที่ที่เป็นแหล่งศูนย์สารสนเทศโดยตรง

5. การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ คือ การนำสารสนเทศที่ได้ผ่านการประมวลผลแล้วไปเสนอตามความต้องการของผู้ใช้

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 139) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยี สำหรับครู ประกอบด้วย 9 ประการ ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจำเป็นต้องใช้กำลังคนที่มีความรู้ความสามารถผ่านการศึกษหรือฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยี

2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจำเป็นต้องมีการลงทุนในรูปของเครื่องมือและอุปกรณ์

3. เนื่องจากข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความคล่องตัวสูง มีข้อดีคือสามารถประยุกต์ข้อมูลและใช้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วแต่ต้องระวังการใช้ประโยชน์อันมิชอบต่อข้อมูลที่มีความคล่องตัวสูง

4. เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาการที่รวดเร็ว

5. จากการพัฒนาที่ต่อเนื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ต้องติดตามความก้าวหน้าอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะ "ล้าหลัง"

6. เนื่องจากมีข้อดีของความเร็วทำให้ขาดเวลาในการตัดสินใจในปัญหาบางประการ

7. เทคโนโลยีสารสนเทศยังก่อให้เกิดสภาพสังคมผู้ใช้ตรงเช่น บรรณารักษ์ขาดบทบาทในการให้คำปรึกษา สืบค้นข้อมูลเพราะผู้ใช้ห้องสมุดใช้ระบบสืบค้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์

8. สภาพการทำงานที่เปลี่ยนไปโดยมีความผูกพันกับคอมพิวเตอร์มากขึ้น จำเป็นที่ จะต้องศึกษาให้รู้ลึกซึ่งทั้งทางด้านคอมพิวเตอร์และเนื้อหาวิชาของงาน

9. ความสามารถในการจัดกระทำข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำเสนอได้หลายรูปแบบ ความสามารถในการวิเคราะห์อันเป็นผลจากการกระทำ

เมอดิค, และรอส (Murdick, & Ross, 1982, p.70) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยีมี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ค้นหาว่าผู้บริหารทุกระดับต้องการสารสนเทศอะไร

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบสารสนเทศ และประโยชน์ของระบบสารสนเทศ

3. เตรียมวางแผนออกแบบระบบสารสนเทศ รวมทั้งการประมาณค่าใช้จ่ายตารางปฏิบัติงาน

4. เตรียมออกแบบระบบสารสนเทศคร่าว ๆ ที่ปรากฏว่านำมาปฏิบัติได้ รวมทั้งจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

5. เตรียมออกแบบอย่างละเอียด

อิริคสัน (Erikson, 1989, p.68) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้สื่อและเทคโนโลยี ครูควรประเมินผลทั้งจากตัวสื่อและการใช้สื่อการสอนของครูทำให้ทราบว่าสื่อนั้นมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใดและครูมีเทคนิคในการใช้สื่อการสอนนั้นดีพอ

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การดำเนินการของครู ต่อการใช้พาหะหรือสื่อที่มีความทันสมัย ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้ จะรวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ สามารถวัดได้จาก 1) แนะนำการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้นักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น 2) แนะนำการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้นักเรียน 3) จัดหาสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเพียงพอ 4) มีการผลิตพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา 5) สนับสนุนให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ 6) มีการพัฒนาสื่อได้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและเหมาะสมกับผู้เรียน 7) สอบถามความต้องการของผู้เรียนในด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 8) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในเวลาว่าง เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กมลวรรณ แซ่เฮง (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวิทยุฒิและเพศต่างกันปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และ 3) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบครูยอมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบครูที่พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบอื่นๆไม่แตกต่างกันจากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบแผนพฤติกรรม สรุปได้

ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ.2548 มี 5 ด้าน คือ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม

อาคม สุขสม (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเปรียบเทียบการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งแตกต่างกันด้านวิทยุฒิ ประสพการณ์ในการบริหารและขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีวิทยุฒิต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าความรับผิดชอบต่อการบริการและความรับผิดชอบต่อวิชาชีพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีประสพการณ์ในการบริหารต่างกันมีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการประพฤติเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพไม่มีความแตกต่างกัน

ชนิดดา ภูงษ์ทอง (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 โดยใช้การฝึกรวมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 กับการสอนแบบบรรยาย การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มทดลอง

ได้แก่ การฝึกอบรมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 และการสอนแบบบรรยายกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้เรื่องพฤติกรรมกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การฝึกอบรมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 รูปแบบที่ 2 การสอนแบบบรรยายเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 และรูปแบบที่ 3 ไม่มีการจัดกระทำใดๆทั้งสิ้น ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิต นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 แตกต่างกัน 2) นิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนพฤติกรรมกรรมการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบบรรยายและไม่ได้รับการจัดกระทำใดๆเลย

วรรณวิทย์ รัตนสุทธิกุล (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถม ศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การ ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 ของครู โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก ยกเว้นสอง ด้าน คือ ด้าน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ และด้านปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ ที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 2) พฤติกรรมกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและแต่ละรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2537 กับพฤติกรรมกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันในภาพรวมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 นั่นคือ การปฏิบัติตามมาตรฐาน และพฤติกรรมกรรมการสอนดังกล่าวของครู ต่าง อธิบายซึ่งกันและกันได้ คิดเป็นร้อยละ 57.39

พรรณทรี โชคไพศาล (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนิเทศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสอนของครู ผลการวิจัย พบว่า 1) ในภาพรวม พฤติกรรมการนิเทศส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสอนของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยพฤติกรรมการนิเทศด้านการสร้างความสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเสริมแรง และด้านการให้ครูมีส่วนร่วม ตามลำดับ 2) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการนิเทศที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ คือ ผู้นิเทศให้ครูมีอิสระในการแสดงความคิดหรือความสามารถของตนเอง 2) ด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ คือ ผู้นิเทศให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการสอน และการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนและเหมาะสม 3) ด้านการรับฟังความคิดเห็น คือ ผู้นิเทศรับฟังและซักถามเพื่อสร้างความมั่นใจว่า ครูมองเห็นปัญหาและยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรมกรรมการสอนให้ดียิ่งขึ้น 4) ด้านการใช้กิจกรรมนิเทศ คือ ผู้นิเทศแจ้งครูให้ทราบถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกที่ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านการให้ครูมีส่วนร่วม คือ ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้

ครูมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม 6) ด้านการประเมินผล การสอน คือ ผู้นิเทศให้ครูเป็นผู้เลือกเครื่องมือการประเมินผลการสอนที่เหมาะสมด้วยตนเอง 7) ด้านการติดตามพัฒนาการของครู คือ ผู้นิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูที่ได้นำวิธีการ สอนไปใช้ และให้คำแนะนำเพิ่มเติม และ 8) ด้านการเสริมแรง คือ ผู้นิเทศให้เกียรติและยกย่อง ผลงานและพัฒนาการของครู ซึ่งทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1976, abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับนักเรียนพบว่า พฤติกรรมของครูมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมผสมผสาน ครูจะให้โอกาสนักเรียนรู้จักเลือกทำในสิ่งที่ตนสนใจ และแสดง พฤติกรรมที่จะแก้ปัญหามากขึ้นส่วนครูที่มีพฤติกรรมควบคุมนักเรียนจะคลายความสนใจในการ เรียน

มอสโกวิทซ์ (Moskowitz, 1976, p. 135) ทำการศึกษาและเปรียบเทียบปฏิสัมพันธ์ ในชั้นเรียนของครูสอนภาษาต่างประเทศดีเด่นกับครูสอนภาษาต่างประเทศทั่วไป พบว่า ครูสอน ภาษาต่างประเทศดีเด่น มีสมรรถภาพการสอนแตกต่างไปจากครูสอนภาษาต่างประเทศทั่วไป ในด้านต่าง ๆ คือ ครูดีเด่นมักจะใช้ปฏิสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลทางอ้อม เช่น ใช้วิธีการชมเชยใน การสอนภาษาต่างประเทศ และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไม่ใช้วามากกว่าครูทั่วไป

เทลล์ (Tell, 1984, p.3362-A) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีจากนักเรียน ครูและ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในออร์คอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นตรงกันว่า คุณลักษณะของครูดี ควรประกอบด้วย สนุกกับการสอน มีเกียรติน่านับถือ ปกครองชั้นดี อธิบายการบ้านหรือให้ตัวอย่างก่อน ไม่เอาปัญหาส่วนตัวมาเปิดเผยในหมู่นักเรียน ปฏิบัติต่อ นักเรียนอย่างยอมรับนับถือ ไม่เยาะเย้ยถากถางนักเรียน มีเจตคติทางบวก เอาใจใส่ต่องานที่ รับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

เฮนซอง, และ วีค (Hessong, & Weeks, 1987, abstract) ได้ศึกษาเรื่องครูในอุดม- คติพบว่าคุณลักษณะของครูในอุดมคติควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีความรู้ 2) มีอารมณ์ขัน 3) มี ความยืดหยุ่น 4) มีวิญญานความเป็นครู 5) มีความซื่อสัตย์ 6) มีความสามารถทำให้เข้าใจ ได้รวดเร็วชัดเจน 7) เป็นคนเปิดเผย 8) มีความอดทน 9) กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี 10) สามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติได้ 11) มีความเชื่อมั่นในตนเอง และ 12) แต่ง การเรียบร้อย สะอาด สง่าผ่าเผย และมีสุขภาพอนามัยที่ดี

วัตสัน (Watson, 1994, p.76) ได้ศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สอน ภาษาอังกฤษในรัฐนิวแม็กซิโกโดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพของครูที่จัดการศึกษา ตามความต้องการของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพการรับรู้ของครูชาวอเมริกันและครูชาวอังกฤษมีความแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติและสมรรถภาพการรับรู้ของครูเมื่อจำแนกตามความแตกต่างในด้านเพศ

ประสบการณ์การสอนและวุฒิการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า พฤติกรรมของครูสอนใหญ่มีลักษณะ ดังนี้ 1) ครูมีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยี 3) มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 5) มีจิตวิทยาที่ดีในการสอน และ 6) มีความอดทนและทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมความเป็นครูตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี